

KDE SMYSL NEMÁ ANI TVOJE JMÉNO

Ádám Bodor: Okrsek Sinistra
Přeložila Anna Valentová
Havran, Praha 2008

Jméno Ádáma Bodora by českému čtenáři mohlo znít povědomě – krátce po vydání jeho románu *Návštěva arcibiskupa* (Havran, Praha 2007) vychází další dílo, *Okrsek Sinistra*, navíc v těchto dnech je právě tento román materiálem pravidelné „četby na pokračování“ Českého rozhlasu. Ale ze všeho nejspíše se o Bodorovi příliš neví a nic jsem nevěděla zpočátku ani já. Zvláštní styl díla vznesl otázku po skutečném osudu jeho autora o to naléhavěji.

Ádám Bodor se narodil v rumunské Kluži (*1936) jako příslušník maďarské menšiny. V období Ceaușescovy diktatury byl systematicky pronásledován a vězněn, bylo mu znemožněno studovat i slušně žít, a stejně jako řada jeho souputníků v osmdesátých letech odešel do Maďarska. Krajina jeho děl nejvíce připomíná právě oblast rumunského Sedmihradska, konkrétně okolí městečka Dobrin, její fikční podoba má ale se skutečnou málo společného. Pro ty, kteří se s Bodorovým dílem setkávají poprvé, je postupné znejasňování zdánlivě jednoduše zasazeného vyprávění zneklidňujícím zážitkem. Základním prostorem této krajiny je však cosi velmi nefikčního, skutečně odžitého a trpce prohlédnutého – dohled totalitní moci, vrhající lepkavý stín na každou lidskou duši.

Okrsek Sinistra, jakýsi polovojenský stát ve státě a zároveň „přírodní rezervace pro vládní medvědy“, je modelovým obrazem lidského společenství vystaveného vyšínuté mašinerii diktatury. Lidé zde živořící mají jedinou ambici – přežít, aniž by proti sobě popudili všudypřítomné „horské myslivce“, místní ekvivalent výkonné moci. Není zřejmé, čím vším mohou horší myslivci uškodit obyvatelům, nejčastějším trestem je totiž „jen“ vyhoštění, lze se však domnívat, že vězení, jímž je okrsek svým obyvatelům, je zároveň jejich ochranou před nezbadatelně hrozivým vnějším světem. Nevůlný horský prostor hostí napohled pestrou paletu uprchlíků, trestanců, špiónů, překupníků a životních ztroskotanců, všichni se ale slévají do jediné šmouhy servilnosti, jsou-li postaveni před bizarní rozkazy svých „myslivců“. Jakkoli se všichni snaží předstírat nezávislost a veškláckou mazanost, jejich chabá vůle je bezmocná před neurčitou hrozbou zloby mocipánů. Očekávaným důsledkem je udavačství, méně očekávaným strašlivé zločiny, jež musí lidé pod dohledem vykonat – upálení, zabetonování zaživa, prodání manželky či dítěte.

Průvodcem podivnou krajinou je bezjmenný muž, přijavší na počátku nové, smyšlené jméno Andrej Bodor. Z patnácti kapitol pouze dvě jsou vyprávěny er formou a Andrej je v nich zachycen jen jako jedna z postav; v ostatních ohledáváme okrsek Andrejovými očima. O skutečných motivacích této postavy se ale i tak dozvíme málo – několikrát opakovanou, ale dále nerozvedenou informací je pouze skutečnost, že v povodí Sinistry hledá svého adoptivního

syna. Andrej se postupně vetře (anebo spíše nechá vtáhnout) k náčelnici horských myslivců a s jejím svolením žije relativně příjemný život se zapůjčenou manželkou jednoho z místních. Musí však na oplátku vykonávat nejrůznější ponižující práce jako ohledávač mrtvol nebo dokonce kat. Lidé, s nimiž se setkává, žijí podobný osud – od ničeho k ničemu, od jedné bizarnosti (zakrslý Dunka se živí pískováním skla tak, že po něm dlouhé hodiny šlape) k jiné (meteorolog Hutira si dvaatřicet let nestříhal vlasy a žije s desetiletým děvčetem). Jednotlivé celky, označené v podtitulu přímo jako *Kapitoly románu*, jsou konstruovány částečně jako samostatné povídky, dohromady ale tvoří významový celek. Titulní hrdina každé z nich (*Krev Bebe Tescoviny*, *Chloupky Connie Illafeldové*) má někdy aktivní, někdy pasivní roli, vždy je však figurkou v některé ze zlých her sinisterské exekutivy.

Přes všechnu bezvýhodnost a temnotu zobrazovaných dějů však není *Okrsek Sinistra* depresivním čtením. Bodor užívá zvláštního, oprostěného stylu, který připomíná kronikářské zápisky – nebo také udavačovu zprávu. Charaktery postav jsou modelovány s důrazem na jejich podivnosti a libůstky, k suchým popisům činností jsou připojovány zlomyslné poznámky. Očekávaný příjezd plukovnice je tak doprovázen úklidem velitelské budovy, při němž „horští myslivci leštili chodby polštářky přivázanými k chodidlům“ a Andrej se o svém synovi dozví díky „neznámému dobrodinci“, jenž „vypíchal tuto zprávu jehlou na minci v hodnotě dvaceti lei, kterou mu dotyčná osoba – není vyloučeno, že to byl nějaký

dobrosrdečný úředník státního aparátu – hodila do poštovní schránky“. O to více pak zamrazí, je-li podobný poeticko-ironický styl užíván i k přiblížení událostí značně drastických. „Tady viděli plukovníka Puiu Borcana naživu naposledy, z této kantýny se vydal na místo svého posledního odpočinku. Smrt se k němu přiblížila už natolik, že byl téměř průsvitný, u stolu (...) se chvěly jenom jeho obrysy, jeho velké hezké uši, průhledné horečkou, se mdle leskly jako pomačkaný celofán. Když ho našli, byl už hodně oždíbaný – jak pravila legenda.“

Okrsek Sinistra je mnohovrstevnatým, zneklidňujícím dílem. Bodor do něj dokázal vložit konkrétní životní zkušenost, povýšenou na účinnou, nečasovou alegorii, ale zároveň ji nezatížil učebnicovou vážností. Krutý humor svázaný s nejčernějšími pohnutkami lidské mysli několikrát upomene Kafkův *Proces*, podle překladatelky a znalkyně Bodorova díla Anny Valentové však autor tyto konotace odmítá. Je i její zásluhou, že se k nám dílo Ádáma Bodora dostalo, a za to jí – včetně hladkého, nápaditého překladu – patří velký dík.

Anna Cermanová

OZNÁMENÍ

V galerii Havelka (Martinská 4, Praha) je k vidění **Bordel Vladimíra Kokolii** – až do 9. listopadu.

V rámci 10. ročníku dnů designu v Praze připravilo Uměleckoprůmyslové muzeum výstavu představující tvorbu dvou nábytkových návrhářů – **Charlese a Ray Eamesových** z let 1940–1970. Až do 2. listopadu 2008 můžete na vlastní oči spatřit jejich první experimenty s překližkou, laminátem a drátem, jakož i proslulá křesla Lounge Chair a Aluminium Chair.

S polským designem se zase lze setkat v Polském institutu na Malém náměstí na výstavě **Design.pl** do 29. října 2008.

Tempestovy antické bitevní výjevy v leptech a mědirytech Matthaeuse Meriana staršího – tak se jmenuje výstava rytin ze 17. století. Ve Šternberském paláci v Praze ji lze spatřit do 31. prosince 2008.

Peter Fabo vystavuje svá díla pod názvem **Druhá strana** – k vidění do 31. října 2008 v pražské galerii Velryba (Opatovická 24).

Ve 4. patře Veletržního paláce v Praze je možno do 2. listopadu 2008 uvidět **Thajsko očima malířů Martiny Chloupy a Jana Stosse**.

Výstava fotografií **Bohumila Štátného**, jednoho z českých průkopníků reportážní fotografie a práce s barvou, je otevřena v galerii Josefa Sudka (Úvoz 24, Praha 1). Potrvá do 4. ledna 2009.

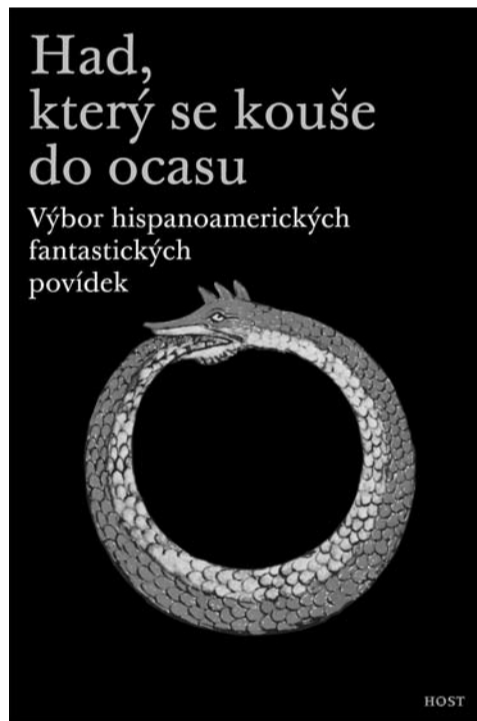

Z výstavy fotografií Bohumila Štátného

VZRUŠUJÍCÍ STŘET ZNÁMÉHO S NEZNÁMÝM

Eva Lukavská (ed.): Had, který se kouše do ocasu. Antologie hispanoamerických fantastických povídek
Přeložili Eva Lucká, Jan Machej, Daniel Nemrava, Markéta Riebová, Eva Spitzová
Host, Brno 2008

Záplava fantastična se na nás line z obrazovek televizí, pláten kin a v rychlém sledu publikujících obrazovek počítačových her. A koneckonců regály v knihkupectví s fantasy a sci-fi literaturou jsou také obsáhlé. Možná je toho fantastična příliš, možná také ne. O tom druhém se nás snaží přesvědčit svazek *Had, který se kouše do ocasu*, antologie hispanoamerických fantastických povídek, kterou v letošním roce vydalo brněnské nakladatelství Host. Uroboros, znamení alchymistů a gnostiků, vyobrazený na obálce čtyřsetšedesátistránkové knihy, může asociovat různé souvislosti, avšak žádná hermetická sdělení ve svazku ukryta pravděpodobně nejsou. Jen pětadesát textů sedmačtyřiceti autorů, které vybral překladatelský tým ve složení Jan Machej, Daniel Nemrava, Markéta Riebová, Eva Spitzová pod vedením Evy Lukavské. Ta se této problematice věnuje systematicky, jak ostatně dosvědčuje „Zázračné reálné“ a *magický realismus* z roku 2003, svazek věnovaný dílům Alejo Carpentiera a Gabriela Garcíi Márqueze. Díla těchto autorů však v antologii zahrnuta nejsou, byť i to by bylo možné. Svazek spíše než na slavná jména (i ta zde však najdeme, viz Jorge Luis

Borges či Julio Cortázar) klade důraz na zprostředkování nových jmen. S některými tvůrci se v českém překladu setkáváme vůbec poprvé.

Nastěstí lze konstatovat, že průřezový výběr beletristických textů se zdařil, byť u některých povídek spíše nežli zpracování a originalitu oceníme především historický přínos tomuto žánru. Zajímavé je, že silu slova a orální tradice v Latinské Americe si pak uvědomíme zvláště při čtení poměrně podrobných medailonků autorů, kterými je výbor opatřen. Překvapující je totiž počet

autorů činných politicky nebo v diplomatických službách. Možná jen věc náhody, v jiném svazku jiného editora by tomu mohlo být jinak. Nicméně i tak skutečnost stojí za povšimnutí a konfrontaci s domácí situací.

Po ediční a redakční stránce není svazku co vytknout. Ani takto objemná kniha ale nemůže obsáhnout vše. Latinská Amerika navíc přinesla tolik autorů, které můžeme s jistým nadhledem označit štítkem magický realismus, že ani při dobré vůli by zde všichni významnější být nemohli. Editorka a překladatelé byli postaveni před otázku, komu dát přednost. Ve výsledku se zdá, že vítězství připadlo literaturám laplatské oblasti, kde je fenomén magického realismu nejsilnější, a ve svazku mají nejpočetnější zastoupení.

Jedinečný přínos této knihy je dvojitý. Prvním je obsáhlá úvodní studie Evy Lukavské, která mapuje historii tohoto fenoménu od jeho kořenů v 19. století až po současnost. Rozsáhlý poznámkový aparát nám pak dává tušit, jak velká je před námi dosud oblast nepřeloženého a že v jihoamerických literaturách je doposud stále co objevovat. Samotná tato kniha je toho svědectvím. A to je její druhý přínos, objevuje pro českého čtenáře nová jména a přináší mu kvalitní texty dosud málo známých či neznámých autorů. Právě vzhledem k zahrnuté studii, zmíněnému poznámkovému aparátu, medailonkům, soupisu zdrojů a bibliografii se navíc stává důležitým zdrojem informací, který potěší každého ať laického či odborného čtenáře, zajímajícího se o tento druh literatury.

Pavel Kotrla

Tvar lze objednat e-mailem, telefonicky nebo poštou

tvar@ucl.cas.cz

Tvar, Na Florenci 3, 110 00 Praha 1

tel.: 234 612 398, 234 612 399

cena pro předplatitele 22,- Kč

